

NÉPNEVELŐK LAPJA

NEVELÉS- ÉS OKTATÁSÜGYI HETILAP.

Laptulajdonos és kiadó:
A „NÉPNEVELŐK BUDAPESTI EGYESÜLETE.”

Felelős szerkesztő:
SOMLYAY JÓZSEF.

Megjelenik a lap minden szombaton. Előfizetési ára: Egész évre 4 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt. Egyes szám 10 kr. Előfizetések és reclamációk **Ross Nándor** egyesületi pénztárhoz, (VII. ker., Belső dob utca 15. sz.) hirdetések és ezeknek díja pedig **Neumayer Ede** nyomdatulajdonoshoz, (VI. ker., Ó-utca 2. sz.) Kéziratok pedig **Somlyay József** szerkesztőhöz (Budapest, I. ker. Krisztinaváros, pálya-utca 9. sz. a.) küldendők.

A mi jó barátunk.

— Levél a szerkesztőhöz. —

Kedves Barátom! Nem régen „A magyar néptanítók anyagi helyzete” című könyv került ki sajtó alól. Szerzője Ember János ungvári néptanító. Én meg vagyok győződve, hogy szerző intenciója nemes volt, használni kívánt kartársainak. Emelni kívánja a néptanítók általános anyagi helyzetét, mely valóban még igen-igen sok helyen igényel javítást. Ugyan ki ne helyeselné hát e czélt? Vajjon ki az közöttünk, a ki annyira rózsásnak találná nálunk a néptanítók anyagi helyzetét, hogy semmi javítani valót nem találna rajta? Bizonyára senki. És noha az említett könyv ily nemes czélból jelent meg, én mégis tiltakozom a szerző számos állítása ellen és kétségbe vonom, hogy hasonló módon az általa óhajtott cél valaha eléressék. Megbízásom nincs többek nevében beszélni, főlhivom azért ugy a t. kartársak, mint különösen a szaklapok figyelmét a kérdéses műre, melyben szerző lépten-nyomon oly merész állításokat koczkáztat meg a magyar néptanítókról általában, hogy lehetetlen, miszerint azok olvasásakkor az önérzetes tanító arczát szégyenpir ne borítsa el. Én legalább pirultam, mikor olvastam.

Sajnálom, hogy a t. szerző, kinek nevével annyiszor van alkalmunk találkozni a szaklapokban, ennyire elhagyta magát ragadtatni. Nem tudom, a fiatal kornak tutajdonitsam-e, vagy a hévnek, a lelkesedésnek; de hogy meggondolatlanság és tapintatlanság volt, az bizonyos.

Hogy mások is lássák, miért van okom annak mondani, a minék mondtam, ime néhány szemelvény a könyvből.

„A magyar tanítótság által végzett munka a valóságban nem hogy a kívánalmakkal állana arányban, hanem valódi értékét

tekintve még a reá fordított anyagi költséggel sem ér fel.“ — (Lásd 14. lap.)

„Sajnosan tapasztaljuk, hogy népnevelésünk csillogó, csalogató külseje kevés valódi értéket rejt magában.“ — (L. 15. lap.)

„A tanítónak eszes, értelmes, a szép iránt érzékkel bíró, határozott jellemű, becsületes, józanéletű, szorgalmas, takarékos és különösen humanus embernek kell lennie. **A magyar tanítói kar nem lehet ilyen.**“ — (L. 17. lap.)

„A képezdéből kevés és fölületes ismeretet, még kevesebb hivatás-szeretetet, ingadozó gyenge jellemet visznek magukkal az életbe.“ (L. 17. lap.)

„Gyenge értelmi erő, tanulatlanság, felszegség, közöuy a közdolgok iránt, tág lelkiismeretűség, önzés, gyermekes hiúság, irigység, alattomoság, szolgai meghunyászkodás oly hibák, melyekkel — fájdalom — leggyakrabban a tanítói kar kebelében találkozunk.“ — (L. 18. lap.)

„A nagy többség szégyenletesen alacsony fokán áll ugy az ált. műveltségnek, mint a szakképzettségnek. Ezrekre megy az olyan néptanítók száma, kik egy jó elemi népiskola VI. osztályában nem lennének képesek a vizsgálatot kiállani, kiknél egy jó népiskolai tanuló több elméleti ismerettel bír stb.“ — (L. 20. lap.)

„A magyar tanítói kar többsége nem képes, nem is lehet képes hivatását betölteni.“ — (L. 38. lap.)

„Igen sok néptanító a maga simplicitásában fogalommal sem bír hivatása felől, nagyon sokan oly alacsony fokán állanak a műveltségnek, szakképzettségük oly fogyatékos, oly semmit érő, hogy a tanítói tiszt betöltésére már e miatt is de facto alkalmatlanok. — (L. 38. lap.)

„Tanítanak találomra olyan dolgokról, a melyekről nekik magoknak is fogyatékos ismereteik, homályos képzeitek vannak. Tananyag beosztásáról szó sincs nálok. Felütik év elején a könyvet s addig tanultatnak belőle, míg a vizsgálat megakasztja őket. Ekkor aztán kijelölik, ki mit felel a vizsgálaton, beverkliztetik, az examen fényesen sikerül s a tanító pihen babérain. Módszeres eljárásuk főleg abban nyilvánul, hogy bakaraszszal kimérik a betanulandó leczkét.“ — (L. 41. lap.)

„A tanító szemfény-vesztéssel igyekszik előljárói előtt a szomorú képet eltakarni.“ — (L. 41. lap.)

„A tanítók általában keveset és rosszul tanítanak, innen ered a tulterhelés kérdése.“ — (L. 43. lap.)

„A legtöbb néptanító iskolai eljárása éppenséggel nem érdemli meg a tanítás nevet.“ — (L. 44. lap.)

És ime azoknak, kiket így letett a sárga földig, akar E. J. javadalom emelést. Hiszen ha olyan a néptanítói kar, mint a milyennek E. J. a fentebbiekben rajzolja, akkor nem fizetés-emelést érdemel az, hanem szélnek bocsájtást az elsőtől az utolsóig.

Én véghetetlenül sajnálom, de ha a felvidék tanítósa csak némileg is hasonlít E. J. itt festett képéhez, akkor mi alföldiek sokkal, de sokkal szerencsésebbek vagyunk, mert a mi tanítótövisületeink bizony teljesen a kor színvonalán állnak. Jöjjön, lézze meg őket és gyöződjék meg róla.

De most már mi következik ebből? Az, hogy ha egyes helyeken a tanító akár ismeret, akár műveltség tekintetében nem üti meg a mértéket — mert hogy vannak még ilyen helyek, mindenki tudja — még azért egy országnak oly tiszteletre méltó testületét, mint a nép-tanítóké, nem lehet oly kiméletlenül, hogy ne mondjam, durván megsérteni, s ha valaki mégis teszi, az bizony nem épületes dolgot cselekszik s legkevésbé sem emeli az illető osztály tekintélyét.

Minden nemű és rendű szaklapjaink azon vannak, hogy az ismereteket szaporítsák s a közönséggel szemben a tanító tekintélyét emeljék; de vajjon lehet-e józanul kívánni, hogy a közönség véleménye irántunk megváltozzék, ha mi magunk sárral, piszokkal dobáljuk magunkat? Avagy ki ne hinné el, hogy tudatlanok, nevetlenek stb. vagyunk, mikor mi magunk ezt kürtöljük világgá s mindent, a mi tisztesség, magunk tépünk le magunkról. Bizony, bizony! egy ilyen közlemény képes évek gyümölcsét semmivé tenni, a melyet mások fáradsággal, hangya szorgalommal szereztek állásunk emelése tekintetében. Es mindezt teszi a mi jó barátunk, kinek neve annyira megszokott kezd lenni a szaklapokban. Erre el lehet mondani: csak te ne pártolj! Ha ilyenek a jó barátok, ments meg uram tőlük, az ellenséggel majd elbánunk magunk.*)

Bálint Mihály.

A beszéd- és értelemgyakorlatok jelentősége és módszere.

(Folytatás.)

III.

A b.- és ért.-gyakorlatok célját igen-igen sok változatban olvashatjuk a paedagogiai íróknál. Nagy L. különösen az értelem és nyelv képzést célozza általuk, az igazra, szépre és jóra való nevelést csak alkalmilag. Mi — mellözve hosszabb indokolást, — mert az oktatás megkívánja az értelem és nyelv művelését s mert a népiskola célja megköveteli az összhangzatos nevelést: jobbára egyet értünk Nagy Lászlóval, de a testi, a kedélyi, az erkölcsi nevelésre nagyobb súlyt helyezünk, mint ő s ezeket nemcsak a l á n e m rendeljük az értelem

*) Megjegyzés nélkül teszszük most közé lapunk régi, kedvelt munkatársának ezen, — bár kissé önérzetes, de azért a legnemesebb intenióból eredt — bíráló véleményét. Elmondjuk az itt kifejtett álláspontra vonatkozólag majd később mi is véleményünket. Hiszszük, hogy lesznek tanítótársaink közt is többen, kik figyelmökre méltatják az itt mondottakat s nem fognak kézni észrevételeik közlésével hozzájárulni az eszmék tisztázásához. Fenntartjuk egyttal szerzőnek is ama jogát, hogy ugy ezekre, mint a később közlendőkre megtehesse ő is a maga észrevételeit. Szerk.

és nyelv fejlesztésének, de mellé sem, ha nem föl é. Szerintünk tehát — nem részletezve tovább — testi, értelmi, kedélyi, erkölcsi nevelés és nyelvképzés a b.- és ért.-gyakorlatok célja. Az így kitűzött célból levezetjük az e tárgyhoz szerkesztendő vezérkönyv irányelveit s midőn ezeket fejtegetjük, megmondjuk, miként alkalmazandók ez elvek a fővárosi viszonyokhoz képest?

I. Több irányu levén a cél, első elv, hogy a b.- és ért.-gyakorlat legyen sokoldalulag képző. Ez lesz, ha, a mint teszszük is, e disciplina anyagát a természet, ember és Isten, az oktatás e fő objektumai köréből vesszük; ha a leírások mellett elbeszéléseket is alkalmazunk; ha minden érzéket gyakorolunk, a gyermek minden tehetségére fejlesztőleg hatunk s ha a rajzolás, írást, olvasást, éneklést, testgyakorlást, számolást, nyelvtant, tehát a 2 alsó osztály minden tantárgyát szoros összeköttetésbe hozzuk a b.- és ért.-gyakorlatokkal (koncentrálunk). Ez utóbbi nem azt jelenti, hogy minden tanóra b.- és ért.-gyak. legyen, mert hiszen nem vonható kétségbe, hogy ama tantárgyak tanulása, gyakorlása külön időt, órát követel; de jelenti, hogy anyagot azoknak is a b.- és ért.-gyakorlat adjon s hogy módszerük ezével azonos vagy legalább is megegyező legyen.

A fővárosi tanács azon határozata, hogy a szülőhely ismertetése a III. osztályban kezdessék meg, helyes, ha a földrajzról, mint önálló tantárgyról van szó, de igen helytelen volna, ha a b.- és ért.-gyak. köréből a földrajz előfogalmainak kirekesztésére vonatkoznék. Ezt azonban ráfogni sem szabad, mert föl sem tehető, hogy valaki a b.- és ért.-gyakorlatokból ama tárgyakat zárna ki, melyek, épen azért, mivel földrajziak, a gyermek lögközelebbi környezetébe tartoznak, a gyermek legközvetlenebb szemlélet-körébe valók.

II. Mint minden oktatás, ugy legyen ez is fokozatosan fejlesztő, egyénhez mért.

Mai népiskoláinkban lehetetlen a tanítónak minden egyéniséghez alkalmazkodnia, de elengedhetetlen követelmény, hogy tanítványait kiismerni törekedjék s erre ez oktatás keretében bő tere nyílik; hogy a gyöngébbekre több figyelemmel legyen, ezeket többször gyakoroltassa mint a tehetségesebbeket. A természetes fejlődés-menetet, mely minden gyermeknél ugyanaz, azonban általánosan tartsa mindig szem előtt.

A b.- és ért.-gyakorlatok anyagát ossza két koncentrikus körre, mely kör részei folyton előrehaladjanak. A fővárosban szűkebb terjedelmű lehet a szoktatás, mint a vidéki iskolákban s bővebb az előkészítés, a tájékoztatás, az ismerkedés, melyek az I. osztályban nagy súlylyal bírnak, míg a II.-ban elmaradhatnak. A tárgyak további egymásutánja-, csoportosításánál vegyük irányadóul, hogy az ismert megelőzze az ismeretlent; hogy az I. osztály ne új ismereteket nyújtson, mint inkább a meglévőket világossá tegye, kiegészítse, rendezze s ezeknek nyelvben szabatos és lehetőleg folyékony kifejezésére oktasson, vezessen; hogy mindig előbb legyen a közvetlenül, mint a csak közvetve szemlélhető, tapasztalható, hogy azok a tárgyak, melyek ott-

hon és az iskolában is megvannak, előbb valók a csupán csak ott vagy emitt meglevőknél. Az a kérdés, vajjon a szülei ház tárgyai s a családi élet ismertebb-e a gyermek előtt, avagy a merően iskolai tárgyak és iskolai élet: mindenesetre az elsők javára dől s ezért az iskolában való, elkerülhetetlenül szükséges tájékoztatás, rendre szoktatás után, illetve mellett a szülei ház tárgyai s a családi élet az I. osztályban általánosabb, a II.-ban részletesebb, amott egyszerűbb, könnyebb, emitt összetettebb, nehezebb, elrejtettebb oldalról való ismertetése következnek s szemléltető eszközül a tanító lakása, családja, majd minta s kép szolgáljon. Ezután következhetik — szintén két körre osztva — az iskola s az iskolai élet részletes szemléltetése. Az iskola, mint társadalom, természetes átmenetet képez a községhez, a polgári élethez, mely szintén két koncentrikus körben lesz ismeretve s kiváló tekintettel lesz — mint az eddigi is mind — a főváros viszonyaira. Az ipar, kereskedelem, tudomány és politikai élet középontja bizony egészen más anyagot s más szempontból való feldolgozást nyújt és követel, mint a csaknem őstermeléssel foglalkozó vidék; a főváros tarka-barka nyelvű népe, nemzetközi viselete s szokásai — okosan használva — eszközeivé lesznek a magyar nyelv, erkölcsök, megtisztult szokások elsajátításának s a szeretet felköltésének minden iránt, a mi magyar, mert az édes haza, a magyar állam hatalma, nagysága, szépsége csak e ponton nyilvánul, lük-tet legerősebben: de bizony más szemléleteket ad s más eljárást igényel, mint a tiszta magyar falu egyszerű körének, társadalmának ismertetése.

A földrajzi előfogalmak, az ásványok, növények, állatok, a természet körébe eső jelenségek, az ég, idő, Isten nem alkothatnak külön csoportot, mert hiszen a család, iskola és szülőhely ismeretkörébe tartoznak s innen a természetes összefüggés megrontása nélkül ki nem szakíthatók. Azok körébe osszuk tehát a már mondott elvek szerint; itt csak azt kívánom hangsúlyozni, hogy nagy tévedés volna pl. az égről, az időről, az Istenről az I. osztályban nem szólni, mert azok távolabb eső s igen elvont fogalmak; hiszen a gyermek szemlélet, tapasztalat körében vannak azok s ismertetésük, érzetetésük nem maradhat el, mert a család és iskolai nevelés összekapcsolása s a természet, ember és Isten ismeretének szoros egybefüggése nem engedti; általuk az esetben ártunk csak, ha fölöttük elmélkedünk s tartalmukba belemélyedünk, feledvén, hogy gyermekkel van dolgunk. — Azt szemléltethetvén, a mi a környezetben föltalálható s előnyt és elsőbbséget adván annak, a mi a természetben van: a földrajz, a természettudományok tárgyai sorából a fővárosban egészen mások kerülnek az oktatás anyagai gyanánt elő, mint melyeket pl. Nagy L. Vezérkönyve magában foglal.

Az így csoportosított, a fokozatos fejlődésnek s aztán az évszakoknak, a természetben s a társadalmi életben előforduló ne-

vezetes mozzanatoknak megfelelőleg beosztott tananyag feldolgozása fejlesztő lesz:

ha a tárgyból indul ki, azt elemézi, a nyert képzetet társítja, a tanultakat gyakorolja, ismételi, a gyermekekre vonatkoztatja, majd jelképezi s végül, ha kell, rendezi, osztályozza, elvonja;

ha a tárgy leírása mellett az ismertetésben genetikai tanmenetet is alkalmaz;

ha a megismerést ítélet, összehasonlítás, bizonyítás következtetés erősíti és követi;

ha a szó, ítélet s rövidebb-hosszabb leírás, elbeszélés egymás után következnek;

ha kérdeve — kifejtés, közlés, előmutatás, utánoztatás, pusztá kérdés, ha a tevékeny vizsgálódás s a szinten tevékeny — bár más irányu — elfogadás egymást váltogatva kísérik;

ha közmondás, talány, jelkép, elbeszélés, vers, népmese aztán írás, rajzolás, éneklés, testgyakorlás jönnek élénkitőül;

ha az oktatás világos, rendezett és érdekes.

„Az értelemgyakorlat nem egy tárgyról, hanem egy tárgy által tartott lecke. Megtanítani a gyermeket, hogyan lásson és fogjon fel értelmesen s figyelmével hogyan keressen és találjon fel valamit: ez az értelemgyakorlatok titka“ — mondja B u i s s o n. Erre és a nyelvben való helyes kifejezésre — didaktikai szempontból — kiváló gondunk legyen.

III. „Az élet célja az angol helyes felfogás szerint nem a tudás, hanem a cselekvés“ — szól F e l m é r i. „A test állapota nagy befolyást gyakorol az erkölcsi érzületre“ — mondja C u r r i e J.

Ez idézetek tanuskodnak a testi nevelés fontossága mellett s a b.- és ért.-gyakorlatok jelentőségüket nagy részben köszönik annak, hogy a testi nevelést nagyban előmozdítják. Midőn az embert s életét és az ezekre befolyást gyakorló tárgyakat ismertetjük: lépten-nyomon alkalmunk nyílik szoktatásra s oktatásra a test nevelése érdekében. De az intés, figyelmeztetés, utasítás nem sokat ér. A szemléltetés, ha mindenoldalú, gyakorolja az érzékszerveket, a hangok utánzása, a beszéd fejleszti a beszédszerveket; az illemre szoktatás, egyes mozdulatok utánoztatása, a játék, a szemlélt tárgyak mintázása, rajzolása, az írás, a testgyakorlás ügyesítik s erősítik a testet és megkivánják számos egészségügyi szabály közlését és megtartását.

Munkálkodtatnunk kell az izomrendszerért! Tartsunk szünetet az agy foglalkodtatása közben; engedjük állni, járni, mozogni a gyermeket; játszunk el, mit és hogyan cselekszik a kereskedő, az iparos, a földműves; vezessük ki minél gyakrabban a szabadba tanítványainkat: a fővárosi gyermekek egészségügyének rosszasága kétszeresen megköveteli tőlünk, hogy a testi nevelésre minden lehető és okszerű módon befolyjunk.

(Vége következik.)

Peres Sándor.

A földrajzi oktatás módszertana és tananyaga az elemi iskolában.

(Folytatás.)

A Nagy magyar Alföldet különben igen helyes lesz két részre osztani t. i. arra, „melyet átölel a Tisza, Duna karja“ és az Alföld tiszántuli részére. Bemutatjuk a Tiszát mint Magyarország hatalmas folyóját külön folyamvidékével, mellékfolyóival, amennyiben ezek a Nagy Alföldet érintik és megismertetjük növendékeinket a Tiszának azon sajátos tulajdonságaival, melyek külön jelleget kölcsönöznek neki. Ezen sajátos tulajdonságok okát is ki kell azonban fejtenünk és az egész folyamvidéknek oly teljes képét adjuk, hogy a gyermek mintegy maga előtt látja teljes szépségében az „arany kalászszal ékes rónaságot.“

A Nagy magyar Alföldnek ismertetése után áttérünk a pozsonyi, vagy kis magyar medence ismertetésére. Valamint a Nagy magyar Alföldön a futó homok, a szikso kiütések, a tengeri állatoknak itt-ott talált maradványai stb., úgy a kis magyar Alföldnek réteges kőzet alakulásai, kréta és mészképződése, tengeri csigahéjai és más jelenségek világosan mutatják, hogy az őssálatok tengeri hazája hogyan változott át hatalmas rázkodtatások által szárazföldre és az emberek lakóhelyévé. Ezeknek feltüntetése mellett szólni fogunk a Csalló- és Szigetköz, a Mátyusföld, a Hanság és Rábaköz, a Nyitravölgy és a szép Kemenesalja vidékeiről, ezen vidékek nevezetesebb városairól, az általunk már többször jelzett irányban, hű képét adván az egésznek.

Ezek után bemutatjuk a Kárpát-hegység vidékét. Pozsonytól kiindulva megismertetjük a Kárpátok nevezetes részeit. Elmondjuk, milyen képet ölt e vidék nyáron és milyent télen, mivel foglalkoznak itt az emberek, szólnak a bányászokról és megemlítjük röviden az érzékelés módját, melyről bővebb ismereteket az olvasókönyv nyomán nyújtunk. Szólnak a növény és állatvilágról, a völgyi lakók foglalkozási módjáról, a fakereskedésről és azon nyers terményekről, melyek e vidéket a gyáripár meghonosítására kiválóan alkalmassá teszik. Szólnak a Hegyaljáról, jeles boráról és annak kezelési módjáról, fel- említjük a nevezetes fürdőhelyeket és azon előnyöket, melyeket hazánk élvezhetne a fürdők észszerűbb kezelése mellett. Majd áttérünk hazánk Királyhágóntuli részének, vagyis az erdélyi felföldnek tárgyalására. Földrajzi alakulásával és folyóhálózatával, a hegyekkel és földekkel megismertetvén növendékeinket, rövid történeti áttekintésben megismertetjük azon viszonyt, melyben ezen, a Kárpátok délkeleti láncolata által bekerített föld hazánkhoz, az anyaországhoz századokon keresztül állt és ma is áll. Szólni fogunk terményeiről, terjedelmes kőso telepéről, általán az egész Királyhágóntuli részről azon szellemben, amint azt az iskolában ezen értekezésünk értelmében foganatosítva látni szeretnők. A sokféle nemzetiségek között élő magyar faj fontos küldetése, ezen magyar faj megerősítésére irányuló társadalmi mozgalmak, a különféle népviseletek és népszokások, Erdélynek fontos

geografiai fekvése, és ennek okai, a Maros völgyében uralkodó élet, mindez együttes képpé alkotandó oly módon, hogy a növendéknek földrajzi ismeretei minden tekintetben kellőleg alaposak legyenek. Sorra kerül ezek után az Alpok keleti vidéke, vagy a Duna jobb-oldali része. Mindenek előtt, valamint az eddig is ismertetett vidékeknél, rajzát adjuk a vidéknek hegyeivel, folyóival, tavaival és nevezetes városaival. A Balatontó környéke, a Bakonyerdő, a Somlyó és Badacsony, a Mecsekhegy jó borával és gazdag kőszénbányaival, a Muraköz, a szép Zala ismertetése sok oly anyagot fog szolgáltatni, mely a földrajzi oktatást ezen a fokon növendékeinkkel megkedvelteti.

Midőn így szorosabb hazánkat egyes vidékei szerint megismertettük, áttérünk Horvát-Szlavonország és a katonai határőrvidék, majd Fiume és Dalmátország tárgyalására. Megjelölvén azon viszonyt, melyben ezek hazánkhoz állanak, bemutatjuk az egész Magyarországot természetes határaival. Az így egész egységében feltüntetett magyar állam földje, növendékeink által már ismert hegységek, folyóvizek, tavak és városok, vasutak, csatornák és egyéb fontos közlekedési (csatornák) eszközök csoportosítottak és hogy tiszta áttekintést nyerjenek tanítványaink, a jelzett módszertani eljárás foganatosítandó.

Majd összegezzük, melyek hazánk legfontosabb terményei, és midőn ily módon az eredmény már biztosítva van, levezetjük, hogy hazánk alkotmányos királyság.

Kiindulva azon tényből, hogy Magyarország királya egy szomszédországnak is uralkodója, áttérünk az Osztrák birodalom és mellék-tartományai tárgyalására. Megismertetjük Ausztria felületét, Alpesi hegy- és folyórendszerét, szólunk lakosairól, terményeiről és iparáról, és egybefoglalva az egészet, feltüntetjük az Osztrák császárságot. Meghatározzuk, hogy hol találkoznak hazánk és az Osztrák császárság politikai határai és kifejtjük röviden azon politikai viszonyt, mely a két egymástól független ország között fenáll, ennek kényszerítő és észszerű okait. Midőn ily módon az Osztrák-Magyar birodalom teljes földrajzi képét nyujtottuk, befejeztük a IV. oszt. tananyagát.

Az V. osztály tananyagának részletezése.

A IV. osztályban tanultaknak az ismétlésére, mint azt ezen értekezésünk második fejezetében kifejtettük, tekintettel az ugyanott felsorolt okokra, három hónapot kívánánk fordíttatni. Ezen ismételtetés közben a helység (kis és nagy község, város) járás és megye fogalmáról, valamint ezek közigazgatásáról tüzetesebben szólni kívánatos. Itt lesz helyén Magyarország egyes vidékeit, a megyék szerint felosztani, ezen megyék székhelyének megnevezése mellett. Az Osztrák-Magyar birodalom közös ügyei tüzetesebb megbeszélés tárgyát képezik, és midőn így növendékeinket kellőképp előkészítettük, Európa többi államainak tárgyalásához fogunk. Az általunk javasolt sorrend a következő: Németország és az Atlanti tengerrel határos országok t. i. Hollandia, vagy Németalföld, Belgium, Franciaország és mellette Svajcz, mint köztársaság, Dánia, Angolország, Svéd- és Norvégország,

vége Spanyolország és Portugália. A Földközi tengerrel határos országok: a már említett Pirenei félszigeten kívül Olaszország, mint az Appenini félsziget, a Balkán félsziget államaival és végre Oroszország.

Ezen államoknál egyenként fel fogjuk tüntetni a politikai és természeti határokat, a hegy és folyamrendszert, a legfontosabb közlekedési vonalakat, a fővároson kívül a legjelesebb kereskedő, iparos, gyár és kikötő városokat. Ki kell fejtenünk, hogy mennyiben járult az illető ország kedvező fekvése, az éghajlat, az illető nép erkölcsös élete, szorgalma, ügyessége, kitartása által hazája felvizágoztatásához, mennyiben használta fel ügyesen az illető ország természeti kincseit, mennyiben győzte le a természet szülte akadályokat, vagy ellenkezőleg, mennyiben okozták egyik másik nép hátramaradását részben épen a mostoha természeti viszonyok. Szólnunk kell az egyes országokban uralkodó kormányformáról, sőt érdekelheti a gyermeket, ha az egyes országokban uralkodó császár, király, fejedelem vagy köztársasági elnöknek neve is közöltetik. Ki kell mutatnunk, mennyire változik a népek jelleme, átlagos életkora, jóléte stb. már Európában is az éghajlat szerint és mennyire mozdítja elő Európa tagozottsága az egyes országok anyagi és szellemi emelkedését. Általános áttekintésben összefoglaljuk az Európáról tanultakat és megjelöljük természetes határait.

(Vége következik.)

Barna J.

Könyvismertetés.

„A népiskolai számolás tanítás módszertana.“ Irta: Erdődi János, tk. igazgató.

Lapunk egyik számában röviden jeleztük már e munka megjelenését. De meg érdemli, hogy, helyünkhöz mértén, egy rövid ismertetésben ismételtén foglalkozzunk vele.

A számolás tanítás fontosságának rövid — s tegyük hozzá: helyes — méltatása, továbbá annak célja, eszközei és főelvei ismertetése után e mű a népiskola körébe eső számolásnak tanítási módjával foglalkozik. Tehát: az egész és törtszámok, (közönséges és tizedes) azután a hármasszabály, a százalék és kamatszámítás, a társaság- és vegyítészabály, mint a legközönségesebb polgári számvetések módszere van benne tárgyalva. Végül kijelöli osztályonként a számolástanítás tervét, s befejezésül közöl kilencz „mintaleczkét.“

Hogy őszinte legyek, be kell vallanom, hogy e munka olvasásához fogván, kellemetlenül hatott rám az a körülmény, hogy csupa ismert, tehát itt csak ismételve, s tudja Isten hanyadikszor ismételve elmondott dolgokkal találkozom. De ez az első benyomás csakhamar mulni kezd; nem, mintha odébb valami nevezetes újításokkal találkoznánk, hanem mert mind jobban és jobban látjuk, hogy a népiskola számolástanításában semmi újonnan sült kísérletezésekre szükségünk nincs; mert az

ismert igazságok helyes alkalmazás mellett elég garanciái a legszebb sikernek.

Ami tehát kezdetben kellemetlenül hatott azt később a munka érdeméül tudjuk be. Erdődi munkájának főérdeme valóban az, hogy nem kalandozik holmi feltűnést kereső, de lényegében legtöbbszörre kétes értékű „reformok”-ba, hanem a számolás tanításban helyesül ismert módszertani tételeket csoportosítja s alkalmazza gyakorlott tanítói kézzel.

A tanítói pályára készülők hasznos, becses segédeszközt nyernek e munkában, melyben megtalálják mindazt, mire egy jó tanítónak a számolástanítás fontos kérdésénél szüksége van.

A képzett, gyakorlott tanító nem talál ugyan bennne semmit, mi ő előtte új volna, de azért egy tanítóra sem lesz kárba vesztett idő e fűzet leveleinek forgatása.

Ajánljuk.



Irodalom.

Uj tanügyi lap. Gyergyóditróban (Csikmegye) ez évi július hó 1-én új tanügyi lap jelent meg. Czime: „Az Igazság.” Vegyes tartalmu kathol. tanügyi közlöny. Megjelenik egyelőre minden hónap végén, később kéthétben. Több kath. tanférfiu közreműködésével szerkeszti P. Feliczian. Ára egy évre 2 frt. 20 kr. A lap jövedelme hazánk szegény, árva gyermekeinek segélyezésére van szánva. Megrendelések és dolgozatok Gyergyóditróba „Az Igazság” szerkesztőségéhez küldendők.

„Az Igazság” élén ez a jelszó áll: D. a. J. Kr! Ü. M! ami, ha nem csalatkozunk, magyarul annyit tenne, mint: „Dicsértessék a Jézus Krisztus! Üdv mindnyájunknak!”

Az előszóból megtudjuk, hogy az a tanügyi lap „emlék-kő” akar lenni XIII. Leo római pápának, abból az alkalomból, hogy „ő szentsége, a csodálatos isteni gondviselés szerinti nagy bölcs férfiu” jövő évben üli meg 50 éves áldozári jubileumát.

„Az Igazság” különben „tanügyi igazságokat” keres; mert — mint mondja — az „Igazságot” mindenki óhajtja tudni, de csak restelli felkeresni; pedig bizony azt keresni kell, mert „ki keres, csak az talál.” — Hát ez szent igaz. De az is igaz, hogy nem mindenki talál ám, aki keres. Nézzük csak! Az előszó egy helyen ezt mondja: „a sok rossz, nem katolikus könyv és lap helyett jobb, ha meghozatod „Az Igazságot” ez jóra tanít. Nohát azt hinni és hirdetni, hogy a mi nem katolikus, az már eo ipso rossz, az egyáltalában — nem igazság.

Igen sok szó férne még, „Az Igazság”-hoz, de egy szuszra mind nem győzhetjük. Azért csak még valamit. Az egyik ez: a lap nem csak 2 frt. 20 krért, de ingyen is kapható — „megfelelő intenciókért, de ez csak is papokra szól”. Jogunk van az ily burkolódzást gyanusan fogadnunk; valamint azt is, hogy egy „tanügyi lap”

miért ad „csak a papnak“ előnyt? — A másik a mit nem hagyhatunk szó nélkül, ime ez: „a szerkesztőség gyűjt átszolgáltatás végett Péter filléreket is.“ Távol legyen tőlünk valakitől a kegyelet bármily nyilvánulását is rossz néven venni; de engedjék meg hinnünk, hogy Istennek tetsző dolgot cselekednének akkor is, ha ugy mellékesen pl. az erdélyi magyar közművelődési egyesület részére gyűjtenének „filléreket.“ A római szt. atya uralmán az erdélyi fillérek nélkül sem vennének erőt a pokol kapni; (mert irva vagyon;) de a mi kis hazánkon bizony erőt vehet ellenségeinek hatalma, ha fiai c s a k idegen érdekeket tudnak szolgálni.

*

A Nemzeti Nőnevelés, e kitünően szerkesztett havi folyóirat, ez évi szeptemberi (VII.) füzete következő gazdag tartalommal jelent meg: 1. Fáy András, mint paedagog. (Arczképpel.) K o m á r o m y Lajostól. 2. Az emlékező tehetség. P á s t h y Károlytól. 3. A Mária Dorothea egyesületből. 4. A népiskolai olvasókönyvek kérdése. D e z s ő Lajostól. 5. Leányiskolák értesítői. 6. Irodalom. 7. Nőnevelési szemle. — E folyóirat ára egész évre 2 frt., mely két részletben is lefizethető.

*

A **Tornaügy** cz. testgyakorlati szakközlönynek ez évi októberi füzetében a következő közleményeket találjuk: 1. Közoktatásügyi miniszteriumunk és a tornairodalom. 2. A nemzeti erő. K u g l e r Jánostól. 3. Az ugrás és szerepe az ó-korban. K. 4. A társas gyakorlatok. M a u r e r Jánostól. 5. Adalék a leánytornázáshoz. B o k e l b e r g Ernőtől. 6. Tárca. A „Pentathlon“-ról. S z a f k a Manótól. A tornászok kirándulása. N a g y S á n d o r t ó l. 7. Külömfélék. — A mellékleten: A szövetség új titkára. A soproni tornaegylet. — E havi szakközlöny ára egy évre 3 frt.

Iskolai értesítők.

(Vége.)

A **beregszászi** állami elemi fiu- és leányiskola harmadik é r t e s i t ő j e, az 1885—86. tanévről. Közli: S e r l i Ferencz, igazgató-tanító.“

Sok jó hír jutott már el hozzánk Bereg-vármegyéből a népnevelés ügyét illetőleg. Ezekhez véve azt a tény, hogy e kis megye a közokt. miniszternek ugyszólván becézettje, lévén az összes megyék között ebben a legtöbb állami iskola: bizonyára indokolt az az érdeklődés, melylyel a megyei székhely állami népiskolájának értesítőjét lapozgatni kezdtük. Nem tagadjuk tehát, hogy meglehetősen kíváncsisággal vettük kézbe. Milyen lehet ez az iskola, melyről a jó hirre vergődött megye egész iskolai viszonyaira helyesen vélünk következtetni? Feleljenek az értesítőből vett adatok!

Tizenkét tagból álló tanító-testület (nem számítva a hitoktatókat) összesen 498*) gyermeket tanított. (Az ismétlő iskola nélkül.) Ezek

*) Az „értesítő“ statisztikája 539-et mutat ki, mert a kimaradottakat is számítja; mi pedig csak azokat, kik az év végén — el-klassificáltattak. — R. v.

közül „elégéses“ és „elégtelen,“ tehát k i n e m e l é g i t ő eredmény-nyel végzé az évet 194, tehát 28-czal több, mint az összesnek egyharmada. (Meglehetősen gyenge eredmény ott, hol egy-egy tanítóra átlag 41.5 tanuló jut, s egy tanító csak egy osztályt tanít.) A legrosszabb az eredmény a IV. fiu-, és a II. B. leányosztályban, hol a tanulók kétharmad része nem felel meg a kívánalomnak. Nem sokkal jobb a III. fiuosztály, hol a tanulóknak több, mint a fele, s a III. leányosztály, hol szintén majdnem a fele maradt az ismeretek „éji homályában.“ (Ha vesszük, hogy az iskola „mindenkor meleg támogatásban részesült;“ hogy „egész sorozatával találkozunk a nagybecsű intézkedéseknek;“ hogy „a tanítás az egész évben zavartalanul folyt.“ a megütődés hangján kell kérdeznünk, honnan e slendriánság az eredményben? s vajjon megtette-e az iskola gondnoksága (isk. szék.) kötelességét ez osztályok tanítóival szemben? A részrehajlatlan igazság-érzet mondatja ezt velünk. Amint mindenkor készek vagyunk védelmére kelni a méltatlanságot szenvedő tanítónak, ép úgy kötelességünk pálcát törni a tanítói lelkiismeretlenség felett. Amely népiskolai tanítónak a működése abból áll, hogy: „tanulj! vagy — bukol,“ annak idejekorán a fülebe kell sugni: „taníts! vagy — adieu!“ — Bizony-bizony! nem merjük — pedig jogunk volna hozzá — e b b ő l vonni le a következtetést Beregmegeye népoktatási állapotára. Félünk, hogy ezen az alapon nagyon szomorú kép találna elénk festődni. Pedig ilyet a beregszászi állami iskola daczára sem vagyunk hajlandók elhinni — Beregről.)

Az Eötvös-alap ügye.

Kimutatás az Eötvös-alapra f. é. márcz. 27-től jun. 2-ig befolyt évi járulékokról.

A „Népnevelők Lapja“ f. é. 31. számában ki volt mutatva; 263 frt. 32 kr. Schlosser Jakab ujhelyi-, Kraemer Frigyes, Petrásch Józsa temesvári-, Mittelmann József budapesti-, Sch. Ragályi Róza, Scherer Gyula kapuvári-, Sztodola Pál franzfeldi-, Józsa Pál k. ujszállási-, Major János t. sülyi-, Lázár Antal bönyi-, Lackner Fülöp ujverbászi-, Szénfy Gyula, Mráz Károly, Habzsuda Dániel, Szabó Endre, Orsovszky Gyula, Vargha Antal, Pazár István ig., Ruhman Andor, Rosenberg Sámuel, Sesztay János nyiregyházai-, Miksz József n. bittsei-, Schwartz Károly barcsi-, Csomasz Károly sáregresi-, Sorecz József budapesti tanítók; Hoffmann Aurelie szabadkai kép. ig., Löwenstein Helén besztercebányai-, Mühl Gottlieb willersdorfi-, Mihály József n. teremi-, Székely János ig., Bartal Etelka, Csinádi István Nagy János, Bernád Lajos d. szt. mártóni-, Lemle János, Knöbel Mihály f. lövői-, Bartha János kesznyéti-, Hegedüs János csanádosi-, Tisza Ferencz zay-ugróczi-, Péterfy Árpád alvinczi-, Bún Samu n. kanizsai-, Ulreich Theofil gölniczi tanítók; Farkas Flóra, Kabelik Irma, Baumann Kamilla, Berényi Lujza, Vogl Irma, S. Braun Janka, Ocskay Ferencz, Vizsolay István, Baumann József ig., Örley János ig., Csuka Ilona, Maurer János, Gligorescuné, Horváth Sándor, Schmid Gézané, Barczen Gábor ig., Mayer Ferencz, Garay Antal, Hetzer József ig., Jeny József ig., Majnald Tilda, Stuller Ede, Horváth László, Tatay Janka budapesti tanítók; Komáromy Lajos kép. tan., Thuránszky Irén f. l. isk. tan., Sebestyén Gyula, Hollós Károly, Péterfy Sándor, Tavassy Mariska, Zirzen Janka, Rybár István, V. Boldizsár Pirooska, Radnay Béla és Vámosy Ilona kép. tanárok Budapesten; Sabbath Henriette, Roller Máttyás, Schuch József, Kirnig Jakab, Hofer Ferencz, Somlyay József, özv. Hlavács Dánielné, Velösy Lipót, Trájtler Károly ig.

Almásy János, Lindner Károly, Szücs Pál, Schinabeck Károly, Göndöcs Lajos ig., Földessy Julia, Thury Ilona, Bauer Mari, Gyulányi Adolf, Gergelyi Jakab, Schwartzkopf Antal, Hortobágyi Antal, Justus Róza, Puskásy László, Ledényi Ferencz ig., Ivitz Ferencz, Szilágyi József, Töpfner József, Wehner Gyula ig., Weber Mariska, Mayer Gizella, Pfeiffer Lajosné, Koor Gabriella, Kiss Béla, Schmid Albin, Magdics Károly, Cserényi János, Szőke István, Sretvizer Lajosné, Pelczér Josefín, Urbanovszky Teréz, Vasváry Benőné, Fest Vilmosné, Lantos Izidorné, Alkér Amália, Rátskay Rudolf, Iritsek Ferencz, Tanos Sándor, Rosmanith Vilmos, Léway Miksa, Szentkirályi Ella, Rokonfy Emma, Strasser József, Pollák Kaim, Komáry Erzsébet, Neiger Sándor, Fettich Ferencz, Szalay Julia, Molnár Katalin, Lindt Gabriella, Grünstein Terézia, Wender Irma, Lényey Irma, Harsányi Anna, Sretvizer Lajos, Szedlacsek Lajos, Cserjesi József, Schmid Gyula ig., Schmid Antónia, Nouvier Ivánné, Rakodczay Pál, Székely János, Matzinger Lujza ig., Adámy Béla, Rózsa György, Táglné M., Krug Pálné, Greszler Hermin, Finta Teréz, Kosztolányi Ilona, Stelli Géza, Spannberger Alajos, Péterfy József, Morzsányi Mari, Marschall Ferencz, Tanos Imre, Clair István, Vajdady Gusztáv ig., Weissberger Antónia, Bäcker Sarolta, H. Arányi Krisztina, Eller Ferencz bpesti tanítók 1—1 ft. (Folytatjuk.)

Vegyések.

— **Tudósítás.** Az „ungmegyei ált. néptanítóegyesület“ választmánya f. év és hó 14-én tartott gyűlésén elhatározta, hogy országos mozgalmat indít meg a hazai tanítók anyagi ügyeinek javítása érdekében. A mozgalom alapját Ember Jánosnak „A magyar néptanító anyagi helyzete“ című munkájában olvasható pozitív javaslatok fogják képezni. Kimondta továbbá az egyesület azt is, hogy az „Ungmegyei Tanügy“ című szaklapot csak újévig tartja fenn, illetőleg adja ki, a mikor visszaadja tulajdonosának: Talapkovics Emil, kir. tanfelügyelőnek. Újévtől kezdve az egyesület az országos szaklapokban és évkönyvekben fog működéséről a nyilvánosság előtt számot adni. Okot a lap beszüntetésére azon tény szolgáltatott, hogy az egyesület nem bírja a lapkiadás nagymérvű s a testületet anyagi tönkrejutással fenyegető költségeit. (Üdvözljük a derék egyesületet e nagy horderejű lépés megtétele alkalmából. Örülünk rajta, hogy e ritka tevékenység és buzgalmu egyesület e tekintetben is példát ad az ország sok, helytelen utakon járó, tanító-egyletének. A többi egyleteken a sor, kövessék a jó példát; szüntessék be ama lapocskákat, melyek az egyesület tulajdonképeni céljaitól a pénzt elvonják; a szellemi erőket sajnálatos módon szétforgácsolják, mi által tanügyi irodalmunk egészséges fejlődését gátolják. — Szerk.) Az iskolai kirándulásokról szóló pályakérdés jutalomdíját a választmány egyhangu ítélete alapján Krompaszky Ignác, ungvári állami tanító nyerte el.

— **A Mayer-féle árvaház.** Félreesőn, a főváros egyik legszebb zugában, a kis Svábhegy alján, az üde levegőjű Városmajor mellett néhány nappal ezelőtt zajtalanul nyitott meg egy diszes közjótékonyági intézet: a „Főv. Mayer Ferencz-féle árvaház.“ — Egy nagylelkű katona 180,000 frtnyi hagyatéka; s egy másik nem kevésbé nagylelkű és szintén katona (József iőherczeg) 25,000 frtnyi adománya; és egy harmadik, nem katona, de azért győzelmes honmentő, (Deák Ferencz) 20,000 frtnyi hagyománya oly összeggé szaporodott kamatos-kamatáival, hogy 100 gyermek számára diszes palotát lehetett építtetni a Városmajor-utczában, s ma már 25 árva teszi hangossá az eddig csendes házat. A gyönyörű palota 75 ezer frtba került, az előtte álló szobor 3500 frtba; az építési költség-előirányzatból megtakarítottatott 14,200 frt, mely összegből a még netán felmerülendő belső szükségletek fedeztetnek. — Mindezek mellett akkora töke maradt, hogy 100 növendéket a szükséges személyzettel elbir. A jövő évi költségvetés már 50 növendékre van felvéve, s megközelíti a kiadás a 10,000 frtot, a főlőleg egy gondos házbizottság s egy kiválólag tapintatos gondnok ellenőrzése mellett kapitalizáltatik. — Az intézet diszes és czélszerű

berendezése, iskolája, munkarendje és házi beosztása egészen megfelelnek a modern paedagogia minden követelményének. Az intézet élén Szőke István kartársunk áll, kiről tudjuk, hogy mielőtt e terhes hivatalra vállalkozott, önerejéből költséges tanulmányutakat tett. Kartársaink el ne mulasszák kirándulásaik alkalmával ez új intézetet is meglátogatni. Ismertető jel: egy díszes palota; a palota előtt Mayer Ferencz ezredes mellszobra; bent virgoncz, megmentett gyermekek, s a legszivesebb, legháziasabb fogadtatás.

— **A Murányi-utcai iskola ügye.** Ismeretes olvasóink előtt (I. lapunk ez évi 15. számát) ama mozgalom, mely ez év tavaszán a VII. ker. Erzsébetvárosi polgárság körében, a százház- és környékbeli lakosság gyermekeinek könnyebb iskoláztatása céljából megindult. Új iskolaépületre lett volna szükség; a város nem tudta fedezni az építés költségeit; utalt arra, hogy míg a kormány nem engedélyezi a 2 és 1/2 millió függő-kölcsönt, új iskolát nem építhet. A polgárság nem nyugodott, kellőleg indokolt feliratban, sőt küldöttségileg is felkérte a minisztert a függő-kölcsön engedélyezésére. A kormány nem térhetvén ki a polgárság jogos kívánalmára elől, megengedte a városnak a 2 és 1/2 millió függő-kölcsön felvételét. A város, a mint a kölcsön felvételére az engedélyt megkapta, lázas tevékenységgel fogott hozzá az új iskolaépület felállításához. Elkészítette az épület tervezetét, megtartotta az arlejtéseket s e hó elején az építési munkálatokat már meg is kezdték a Murányi-utczában. A tervezet szerint az épület a tanügy kívánalmainak teljesen megfelelő lesz. Egy-emeletre van tervezve 12 tanteremmel, a közepén két-emeletre kiemelkedő részben lesz az igazgató-tanító lakása. A bolthajtásos pincze-helyiségben lesz a szertár, tornaterem s a szolga lakása. A bejárat előtt csinos kis virágos kert fog díszlelni. Maga az épület színes téglából építetik, s ha az idő szép marad, kilátás van rá, hogy az iskola még ez év folyamán elkészül. A siker kivívásában kiváló része van dr. Morzsányi Károlynak, a VII. ker. polg. kör elnökének, valamint Kaschnitz Gyula isk. széki elnöknek, kiket buzgó utánjárásukért méltán illet elismerés. De elismerés illeti még Glatz György tanítóúrunkat is, ki ugyszólván éltető lelke volt az iskolaépület felállításá ügyébe megindult mozgalomnak.

— **Egy igazgató-tanító 25 éves jubileuma.** Czimmermann Antal f. igazgató kartársunk 25 éves tanítói jubileumát a napokban ülte meg a legnagyobb egyszerűséggel, a Hermina-mezei tantestület s az Erzsébetvárosi II. sz. iskolaszék több tagjának társaságában. A jubiláns igazgató jelenleg 42 éves, tehát már 17 éves korában tanító volt. Müködését Budán kezdte meg 300 frt fizetéssel. 1874-ben Pestre jött át, hol a VII. ker. Hermina-mezei iskolánál egész 1885-ig vezető tanító volt s csak most 2 éve, hogy igazgató lett. Derék kartársunknak legnagyobb érdeme az, hogy a tanítói tekintély emelését az ő barátságos, szerény modorával, de legfőképp az ő anyagi függetlenségével előmozdította. Az ottani iskola tantestület ülésén Soltész Kálmán, az iskolaszékben pedig Nádas György elnök üdvözölte melegen őt. Nagyszámu ismerőseitől s barátaitól pedig üdvözlő-leveleket kapott. Mi, ezek után csak 50 éves arany jubileumán óhajtjuk üdvözölni. Kívánjuk tehát szívünkben, hogy ezt a legjobb egészségben érje meg.

— **Köszönet-nyilvánítás.** Mindazon kartársaim, barátaim, s jó ismerőseim kik csekély személyemet 25 éves tanítói jubileumom alkalmával üdvözlő soraikkal megtisztelték: fogadják megemlékezésükért e helyütt szívem legüszintébb köszönetét. Kartársi üdvözlettel maradok Zimmermann Antal, igazgató-tanító.

Szerkesztői üzenetek.

P. K. Budapest. A mű megbirálásáról gondoskodtunk. A cserepéldányt megindítottuk. — E. J. Ungvár. A kérdéses cikk jön. Lesz hozzászólás is. A küldeményre nézve pár napig még türelmet kérünk. — L. S. Budapest. A lapnak a kívánt helyre küldése iránt intézkedtünk. — B. G. Beregszász. A kérdés — igaz — nyílt kérdés marad még hosszú időn át; arra nézve, hogy lesz-e terünk közölni, levélben adunk majd feleletet. Fogadja baráti üdvözlötünket.

Alulirt kiadásában

CALCULATOR

czim alatt egy igen hasznos könyv jelent meg, a mely azoknak, a kik sokat számolnak munkájukat felette kevesbiti és megkönnyíti,

ezenfelül pedig a

„CALCULATOR“

használata mellett a számadásban való tévedés teljesen ki van zárva.

Ajánlom ezen *Ferenczy Benő* vasuti ellenőr által rendkívül szellemesen összeállított művet különösen a népnevelő urak becses figyelmébe.

☞ Ára 2 frt. ☜

Neumayer Ede

könyvnyomda és kiadó-üzlet tulajdonos.

Budapesten Ó-utca 2. sz.

NEUMAYER EDE

AJÁNLJA A

KÖZÉPISKOLAI TANÁR és NÉPISKOLAI TANÍTÓ URAK

BECSÉS FIGYELMÉBE

KÖNYVNYOMDÁJÁT

MELY A

legtetszetősebb betűkkel

ÉS A

legczélszerűbb nyomdai szerelvényekkel

levén ellátva

KÉPESITVE VAN MINDENNEMŰ

NYOMDÁSZATI MUNKÁT

A LEGIZLÉSESEBBEN ELŐÁLLITANI.

AZ ÁRAKAT A LEGJUTÁNYOSABBAN SZÁMITJA ÉS T. MEGRENDELŐIT

GYORSAN ÉS KIFOGÁSTALANUL ELÉGITI KI.

ÜZLETI HELYSÉG:

BUDAPEST,

Ó-UTCZA 2. SZ. (IPARUDVAR.)

Nyomatott Neumayer Edénél, Budapest, Ó-utca 2. sz. (Idarudvar)